

Názor na diplom Matěje Dalibora, ateliér Prof. Ing. arch. Zdeňka Fránka a Mga. Josefa Čančíka.

První pocit.

První pocit neznamená povrchní soud, dávám na něj čím dál více. Tehdy ke mně mluví instinkty, hlubiny vědomí, vnitřní zdroje, zde se neřídím mozkiem, ale srdcem, buňkami, vůní, dotykem. První pocit je často trefa. A někdy se zmýlím, bohužel. Otevírám materiál zasláný Matějem, motor v hlavě naskakuje: odpad, architektura a její pomjivost, proces stavební, přebytky, bohatá a chudá společnost, po nás potopa, ošklivost, ego – chci to nové, chci to hezké, ... a tak bych mohl pokračovat donekonečna.

Zadání.

Nevím, nakolik bylo téma od vyučujícího, nakolik od vyučovaného. Matěje znám, vždy jsem z něj měl pocit syrovosti, upřímnosti, trochu neohrabanosti, byl výrazný, svůj, pozitivní, krásně kreslil, hledal. K zadání – připadá mi, že spojuje dva výrazné fenomény, bezdomovectví a odpady. Není to moc? Nestačily by třeba jen odpady? Někdy totiž, když se chce moc, člověk nedostane nic. Studuji projekt, čtu texty, obsáhlé, a pro mne velmi zajímavé analýzy (odpad je i mé téma, nejen v architektuře, ale třeba v hlavě, v životě, v událostech dne). Parcela dobrá, nevím, jak moc ji našel Matěj sám. Klidná, obyčejná, ale s možnostmi, trochu romantická, reálná, navíc ve vlastnictví státu, který může za to, že dostupné bydlení je politické téma, stejně jako i odpad. Co jsme si jako současná společnost nadrobili, budeme teď trpce papat. Dovolili jsme finančním institucím převzít vládu nad světem a tak u nás v budoucnu bude stále více lidí, kteří si vlastní bydlení nebudou moci dovolit anebo budou doživotně zavázáni bankám (nevím, co je horší). Mohutně spotřebujeme, mohutně točíme, odpad možná jednou bude strategická surovina, jako je nyní ropa. Začátek tedy pro mne zajímavý, jen jsem ve střehu v tom spojení silných fenoménů. Matěj píše o zabítí dvou much jednou ranou, já to vidím opatrněji. Po dalším čtení vím, že se lišíme politicky. Ono vytlačování ošklivosti na okraj společnosti je přirozené, nedomnívám se, že to kdysi bývalo jinak a nedomnívám se, že bude. Na rozdíl od Matěje mám pocit, že bezdomovci si tento způsob života často volí, vyhovuje jim neb umožňuje žít mimo Systém, který je přísný, vyžaduje velkou námahu a odpírání. A co se týče odpadu – řekl bych, že jej nevytvářejí ti zlí nenažraní bohatí lidé, ale především ti chudí (neb na ně je především cílena spotřeba – těmi bohatými). Přesto, že jsem politicky daleko více vpravo, fandím věcně touze vidět potenciál v těch či tom, co jest na okraji. Oba pohledy, levý i pravý se však vzájemně potřebují, tvoří kreativní napětí na naší cestě za Dokonalou společností. V práci zmiňované pojmy jako udržitelnost, recyklace, azyl, vzájemnost či pomoc sociálně slabým jsou pro mne v kontextu dnešního jejich zneužívání jako červený hadr na býka, snažím se však vidět ta hesla pozitivně, s nadějí, že opět získají svůj faktický význam. Matěji prosím uveď (mně i Komisi) příklady, kdy tak, jak popisuješ, věc funguje, dlouhodobě a bez stálého milostivého dohledu privilegovaných. Neb pokud jsou takové domy zřízeny státem, jenž zároveň nedostupnost bydlení dopustil a odpad podporuje stálým tlakem na spotřebu, pak je to dohled přísného strýčka nad svým zlobivým dítětem, které jej ale vlastně nenávidí. Tím, že budeme neustále budovat různé podpůrné instituce věci neřešíme, pouze zařazujeme do dalších kategorií. Dalším důležitým fenoménem je soužití nového s již existujícím (a fungujícím), nemyslím architektonicky, ale sociálně, v okolí jsou bytové domy, jimž se nemusí azylový dům líbit. Chápu argument promíchávání vrstev společnosti, souhlasím s úsilím o různorodost prostředí, které, je-li citlivě vyváženo, přinese oživení, svěží vítr, když je však zlomen odpor jedné strany, zvýší se nevrzavost. Dům tak v duchu přirovnávám k inkluzi, též dobře míněné, výsledkem kontroverzní, namítané.

Urbanismus, koncept.

Kv

Parcela přináší zhruba dvě řešení: plné nebo dřevé. Je mi jasné proč použít Matěj to druhé a polemizují: investor by byl Magistrát, možná by chtěl na pozemek narvat co nejvíce HPP. Je jasné, že toto řešení je zajímavější, umožňuje vstup dovnitř domu, je ideově vstřícné, jemné, členité, umožní vstup do vnitrobloku (zde stejná otázka – vnitrobloky jsou přesně definovány soukromým vlastnictvím, většinou dnes již neprostopné, ano, též se mi to nelíbí, ale jest faktem, předjímám nechuť jejich majitelů pustit tuto klientelu na své pozemky). Z hlediska ekonomie objektu, jeho bilancí – předpokládám snahu investora o daný počet m² a přejí Matějovi, aby se s touto nutností v budoucnu rval co nejlépe. Byl-li by projekt reálný, mluvilo by do věci mnoho lidí, každý by měl názor a Matěj by musel věc obhajovat čísly, ekonomikou, užitečností, dělat varianty, ty porovnávat. Proč tedy dům nemá další podlaží, které by navazovalo na sousedův hřeben? Z hlediska architekta netíženého čísly a penězi souhlasím s nepevností nároží neb ono nehledí na blok naproti, ale do volného prostoru. Prostor schodiště je otvor umožňující odfouknutí celého vnitrobloku.

Architektura.

Na začátku práce mě autor ponoukl do výzev, musel jsem přemýšlet, hádat se v duchu. Pak, jako by se vše zklidnilo, vidím známou tradiční formu. Dům má výškové členění, dokonce římsy, přesahy. Neběžná materiálová podstata a hlavně samotný princip stavění by možná mohla vytvořit zvláštnější (a nedokonalejší) formu. Anebo také ne (necht' Matěj obhájí), argumentem může být i to, že pomocí nenormálních materiálů lze dospět ke střídmé architektuře, která lidi nevyděsí, kterou lze umístit i do stabilizované čtvrti vnitřku města, nikoliv třeba k dálniční smyčce. Že není nutno obav z divočiny odpadu. Myslím však, že předložené řešení by mělo být a pravděpodobně i skončilo jako větší improvizace, nejednotná a neušlechtilá forma (pro mne krásná představa), slo by o experiment a takový by byl i výsledek (např. fasáda z odřezků, stárnutí objektu).

Dispozice.

Stejná úvaha, kterou vyslovuji v souvislosti s architektonickou formou domu používám i na dispozice. Vidím tradiční, střídmé uspořádání, známá provozní schémata. Nemůže jiné stavění vytvořit jiné dispozice? Více improvizace, flexibilní, např. tematizovat jednotlivé materiály v interiéru. Pracovat s prostorem více dětsky, hravěji (neb záminka by byla). A chybí mi parkování.

Veřejný prostor.

Prostory mezi jednotlivými objekty mohou být velmi přirozené a živé, věřím, ideální (a nepřilíš reálné) mi přijde propojení s vnitroblokem. A ještě otázka - existuje odpadní zeleň? A jaký odpad vytvoří obyvatelé domu?

Konstrukce, technologie.

Současný stavební trh je nastaven na ono točení, neustálé šponování materiálových možností, nových a ještě lepších technologií, navíc pasivita, technická a legislativní přebujelost a byrokracie, nutnost složité údržby ještě za života domu, běžně se pracuje s předpokladem životnosti domu 20 let, což je pro mne skutečný děs. Je možné, že udržitelnost tohoto projektu by nebyla tvořena použitím odpadních materiálů, ale přijetím dočasnosti stavby, příp. její vyměnitelnosti, flexibilitou konstrukce, dispozic, funkce. Anebo odlišným průběhem již realizace samotné. Na toto téma existuje snaha onoho bohatého strýčka – všelijaké LEEDy a BREEAMy, SBTool CZ a dalších odvozené systémy jako WELLgreen certifikáty, atd. Všem těm, kteří se snaží být mimo tento přebujelý systém mohou připadat směšné, mají však poctivý základ – něco změnit již v samotném procesu, kde se podle mne děje nejvíce plýtvání. Zde Ti Matěji doporučuji

nech se zaměstnat jako stavbyvedoucí či přípravař, dostaneš přímou a pravdivou informaci, v čem vlastně spočívá ona neekologičnost, odpadovost. V práci se uvádí konkrétní materiály, které by byly použity. Polemizují: neznám případ, kdy zbudou prolévačky jako odpad, který by se vyhodil, znám X případů, kdy panelárně zbývají panely, průvlaky, sloupky i jádra. V takovém případě by se ale již navrhovalo jinak, rozpony, dispozice, podlažnost, vše by se dělalo konkrétně právě na tyto zbytky. Pálené cihly z druhé ruky – samotné očištění by bylo drahé, muselo by se doplňovat cihlami novými, ty by nebyly plné, byl by chaos v tepelných vlastnostech zdí, šlo by o speciální přípravu stavby, speciální výkaz výměr, speciální ocenění ze strany Zhotovitele, pravděpodobně by cena stavby nemohla být zafixována. Použité dřevěné prvky by byly možná levnější pro výrobu peletek, topiva, pomocného bednění, atd. Gumové odfezky, koberce podle mne jako fasáda dlouho nevydrží, ale fandím, zkoušejme. Lešnářské trubky výborné, věřím, zastřešení schodiště – nebude požární problém s odkapáváním vlnitého plastu? Prosim Matěje o obhájení těchto námitek či předložení jiných zkušeností, z mé strany je to diskuse s vírou v dobro tohoto uvažování. K technické stránce domu ještě vznáším tyto otázky: jak se nakládá s dešťovými vodami? Zajímá mě způsob vytápění objektů (lze na to aplikovat nějaký princip odpadního tepla například?), nějaká energetická bilance, úvahy o provozních s realizačních nákladech, něco konkrétnějšího o způsobu vedení stavby. A hlavně srovnání běžného způsobu výstavby totožného objektu právě s tímto řešením. To srovnání bude velmi zajímavé a může posloužit pro další výzkum tohoto fenoménu.

Grafická úroveň, plány, kultura výkresů.

Plány jsou čitelné, analytická část vyčerpávající a poučná, představení projektu jasné, chybí mi mírně více tzv. tvrdých srovnávacích dat právě pro tento konkrétní dům (použijí-li 10m3 použitých cihel oproti novým, ušetřím XY).

Celkové hodnocení.

Myslím, že jde o upřímnou a lidskou práci, v dobrém úmyslu zhotovenou, s vírou v lepší svět, s mnohými však otázkami. Matěji Dalibore - nezastávám Tvá východiska, avšak s Tvými cíli souhlasím, držím Ti palce a přeji, abys našel přesvědčivé a konkrétní řešení. Navrhuji známku B a mohu-li si dovolit radu staršího: buď více přesný v číslech, důkazech, detailních reálných zkušenostech a informacích např. ze světa či lépe z Česka. Nestačí být srdač, dobré je mít přesné ruce a hlavu. Téma tohoto diplomu je pro mne tématem současné Evropy. Bohatý, klidný a přiměřený svět se skrytými temnotami, které nechceme vidět. Svět, který má tradice za zády, princip pokroku, dravosti a zároveň hořkého sebezpochybnování v žilách. Došli jsme v jistém smyslu na konec, který ale může být novým začátkem. Nesdílím tolik módní pesimismus a odepisování této civilizace, klíč je ale možná nyní v divokosti, živelnosti, těžkostech, které vyhledáváme, novém barbarství, nových našich výzvách a nových našich omylech. Je na nás, zda se dokážeme posunout, zda dokážeme pomoci našim bližním (nikoliv však opičí ochranitelskou láskou), zda dokážeme omezit spotřeb, tím i odpad. Řešení je v zásadní změně života každého z nás, hledání jiných Grálů než jsou ekonomická čísla, neustálý růst, dobývání, cestování, soutěžení, přemísťování a podobně postupně se vyprazdňující pojmy. Může být krásná výzva.

P.S.: doporučuji film „Architekt odpadu“, on musel nakonec bojovat především s legislativou, nebylo to tolik o jeho nadšení, ale především o jeho trpělivosti.

3.6.2021, Poreč, David Kraus.

